

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньо-професійною програмою
«Економіка, планування та управління бізнесу»

на тему: **ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ПП «СОВАС»)**

Виконавець:

студентка ЦЗВФН

Галемінова Єлизавета Олексіївна _____

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор

Захарченко Наталя Вячеславівна _____

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Конкурентоспроможність підприємства – комплексне, багатфакторне поняття, яке важко піддається економічній інтерпретації. Аналіз наукових трудів вітчизняних та зарубіжних вчених вказав, що одного, загальноприйнятого трактування економічної категорії «конкурентоспроможність підприємства» не існує. Міркування науковців, що вивчають конкурентоспроможність, характеризуються багатоманітністю та різноплановістю тлумачення дефініції. На наш погляд, більш доцільно при дослідженні поняття конкурентоспроможність підприємства використовувати підхід, що відображає процес розвитку підприємства в динаміці та його здатність вчасно й ефективно коригувати параметри своєї діяльності залежно від змін у зовнішньому середовищі.

Саме тому для успішності бізнесу слід добре знати не тільки своїх клієнтів, але і ситуацію на ринку з боку конкурентів. Бути готовим до будь-яких змін, вчасно реагувати, вміти управляти невизначеністю ситуації. Ці та інші чинники впливають на рівень конкурентоспроможності.

Дослідженню впливу чинників на підвищення конкурентоспроможності підприємств присвячені праці наступних вчених: Безкоровайна С.В., Горбаченко С., Андрейченко А., Карпов В., Граковський Ю., Грицишин Н., Захарченко Н.В., Іщенко Н.М., Кузьмін О. Є., Косянчук Т. Ф., Ладунка І.С., Братанов М.І., Приймак Н.С. та інших.

Метою роботи є узагальнення та розвиток науково-теоретичних засад, розроблення й обґрунтування практичних рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства (на прикладі ПП «СОВАС»).

Для досягнення поставленої мети були вирішені наступні **завдання**:

- визначити місце конкуренції та конкурентної боротьби у ринковій економіці;
- розглянути сутність та методи оцінки конкурентоспроможності підприємства;
- надати обґрунтування особливостей функціонування підприємств у сфері транспортно-експедиторських послуг;
- охарактеризувати фінансово-економічний аналіз діяльності ПП «СОВАС»;
- представити аналіз ринку транспортно-експедиторських послуг;
- надати оцінку поточної конкурентної позиції підприємства;
- здійснити обґрунтування доцільності проекту створення складського комплексу;
- обґрунтувати форми фінансування проекту;
- здійснити оцінку ефективності проекту підвищення конкурентоспроможності.

Об'єктом дослідження процес обґрунтування ефективності проекту підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методологічних, методичних та практичних аспектів, на основі яких проводиться обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності підприємства (на прикладі ПП «СОВАС») з

подальшим наданням практичних рекомендацій щодо розвитку діяльності підприємства.

Методи дослідження в процесі написання кваліфікаційної роботи застосовувались наступні методи: діалектичний – на етапі збору, систематизації і обробки інформації; аналіз – для деталізації та розділення об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; порівняння – для зіставлення даних у динаміці; табличний, графічний, маркетинговий – для наочності отриманих результатів. Розрахунки за проектом проводились із застосуванням програмного продукту «Excel».

Інформаційна база дослідження: застосовувались матеріали кон'юнктурних досліджень аналітичних компаній, офіційні статистичні матеріали, законодавчі та нормативні документи, наукова література, періодичні видання та Інтернет-джерела.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 81 сторінки комп'ютерного тексту, містить 31 таблиці та 10 рисунків.

Публікації. За результатами проведеного дослідження опубліковано тези у збірнику тез доповідей науково-практичної студентської конференції ОНЕУ “Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи: мат-ли VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 23-24 вересня 2022 р.) на тему: «Місце конкуренції та конкурентної боротьби у ринковій економіці».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»** розглянуто місце конкуренції та конкурентної боротьби у ринковій економіці, сутність та методи оцінки конкурентоспроможності підприємства та особливості функціонування підприємств у сфері транспортно-експедиторських послуг.

У другому розділі **“АНАЛІЗ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА ПП «СОВАС»** надано характеристику та фінансово-економічний аналіз діяльності ПП «СОВАС», проаналізовано ринок транспортно-експедиторських послуг та надано оцінку поточної конкурентної позиції підприємства.

У третьому розділі **“ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ОБРАНОГО НАПРЯМКУ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПП «СОВАС»** обґрунтовано доцільність проекту створення складського комплексу, обґрунтовано форми фінансування проекту та надано оцінку ефективності проекту підвищення конкурентоспроможності.

ВИСНОВКИ

1. Конкурентоспроможність підприємства слід розуміти, як реальну та потенційну спроможність, а також наявні для цього можливості підприємства вивчати попит (ринок), проектувати, виготовляти та реалізувати товари, які по своїм параметрам у комплексі більш прийнятні для споживачів, ніж товари конкурентів.

Конкуренентоспроможність підприємства відіграє вирішальну роль у конкурентній боротьбі в одній галузі підприємств для виходу на новий рівень своєї діяльності та бути успішним довгий час незалежно від чинників, які змінюються.

2. Вивчення методик оцінки рівня конкурентоспроможності підприємств показало, що загальноприйнятої методики не існує. Для оцінки конкурентоспроможності бізнесу використовуються деякі числові показники, які вказують на ступінь стійкості позиції бізнесу, здатність виробляти продукцію, затребувану ринком, і здатність забезпечувати очікувані та стабільні кінцеві результати бізнесу. Багато таких показників включають: відношення собівартості реалізованої продукції в поточному періоді до її кількості; відношення прибутку до обсягу продажів; відношення повної собівартості реалізованої продукції до собівартості нереалізованої продукції (продажу готової продукції); співвідношення загальної собівартості проданих товарів до собівартості матеріально-виробничих запасів; співвідношення обсягу до суми дебіторської заборгованості (продажів до дебіторської заборгованості).

3. Особливості функціонування підприємств у сфері транспортно-експедиторських послуг у тому, що послуги транспорту відносяться до послуг, завершальним і (або) передують процес матеріального виробництва. Послуги транспорту визначаються як підвид діяльності транспорту, спрямований на задоволення потреб споживачів і характеризується наявністю необхідного технологічного, фінансового, інформаційного, правового і ресурсного забезпечення.

4. Аналіз фінансових показників показав, що доходи від реалізації підприємства постійно зростають. Їхній ріст у порівнянні з 2019 роком склав 32,5%. Дещо вищими темпами зросла собівартість реалізованої продукції, її рівень був на рівні 133,8% від 2021 року. Це означає, що величина рентабельності дещо знизилась. Якщо в 2019 році вона складала 11,2%, то в 2021 – вже 10,1%. В роботі розраховані фактори, які вплинули на зміну фінансового результату ПП «СОВАС» у 2019–2021 роках. Було виявлено, що найбільший внесок до фінансового результату в 2020 році мали збільшення цін реалізації (271,0 тис. грн.) та збільшення фізичного обсягу реалізації (88,7 тис. грн.). В той же час негативно вплинули на загальний економічний результат зміна собівартості реалізованої продукції (-256,3 тис. грн.), структурні зміни (-79,4 тис. грн.) та зміна операційних витрат (-28,0 тис. грн.). Даний факторний аналіз доводить, що підприємству слід звернути увагу до пошуку нових форм своєї діяльності, щоб не залежати в основному від ненадійного цінового фактору росту.

5. Аналіз ринку транспортно-експедиторських послуг показав, що останнім часом замовники віддають перевагу фірмам, які надають найбільш широкий спектр послуг. Тобто для зміцнення конкурентних позицій, ПП «СОВАС» потрібно надавати своїм клієнтам весь спектр транспортно-логістичних послуг, гарантуючи при цьому їх якість. Задля цього підприємству, насамперед, необхідна власна матеріально-технічна база. Відтак доцільною можна вважати пропозицію щодо створення ПП «СОВАС» власного складського комплексу.

6. Питання посилення конкурентоспроможності є дуже гострим питанням, яке стоїть перед ПП «СОВАС». Серед українських підприємств, що надають транспортно-перевантажувальні послуги, можна виділити два основних напрямки підвищення конкурентоспроможності: 1) розширення обсягу послуг, що надаються,

внаслідок чого розширюються масштаби підприємства. У зв'язку з цим існує тенденція пропонувати клієнтам найкращий пакет послуг, тобто універсалізацію; 2) з розширенням сфери діяльності деякі підприємства зосереджуються на одному виді бізнесу. Тобто спостерігається тенденція до активізації діяльності за рахунок певної спеціалізації.

7. Для зміцнення конкурентних позицій СОВАСу необхідно надавати клієнтам повний спектр транспортно-логістичних послуг, гарантуючи при цьому їх якість. Для цього підприємства насамперед повинні мати власну матеріально-технологічну базу. Тому пропозицію щодо створення власного складського комплексу ПП «СОВАС» можна вважати тимчасовим заходом.

8. Розрахунки показують, що найбільш прийнятним з точки зору рентабельності є третій варіант проекту. Переваги такої форми продажу комерційної нерухомості забезпечують її високі показники, що вигідно кінцевому покупцеві. Перевага покупця полягає в наступному: придбані об'єкти повністю готові до розробки та експлуатації, що скорочує час отримання початкового доходу. Оплата вартості об'єкта здійснюється поступово і залежить від доходу, отриманого в процесі його експлуатації, завдяки чому значно економляться початкові інвестиції. У результаті цілі досягаються набагато швидше, а ціни продажу зростають більше, ніж масштаб інвестицій, необхідних для підготовки проектів комерційної нерухомості до передпродажу.

9. Здійснення оцінки ефективності проекту підвищення конкурентоспроможності показала наступне. Загальна інвестиційна вартість проекту становить 8, 517 млн грн. Загальний розмір залученого капіталу – 2 300 тис. грн., термін – 18 місяців. Таким чином, можна досягти позитивних даних балансу грошових потоків. Окрім кредитів, проект фінансується за рахунок лізингової схеми. Аналізуючи цей план, слід зазначити, що загальна орендна плата становитиме 10 млн 732 тис. грн., що на 28% перевищує номінальну вартість комплексу, але в той же час все це на користь компанії, оскільки платежі розтерміновані. Скоригований чистий прибуток позитивний і склав 5,056 млн грн, що свідчить про те, що самостійні інвестиційні проекти можуть збільшити капітал і ринкову вартість підприємства. Термін окупності рекомендується визначати з урахуванням дисконтування. У нашому прикладі це 14 місяців.

АНОТАЦІЯ

Галемінова Є. О. Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємства (на прикладі ПП «СОВАС»), кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою «Економіка, планування та управління бізнесом», Одеський національний економічний університет м. Одеса, 2022 рік.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес обґрунтування ефективності проекту підвищення конкурентоспроможності підприємства.

У роботі розглядаються теоретичні та методологічні основи конкурентоспроможності підприємства: розглянуто місце конкуренції та

конкурентної боротьби у ринковій економіці, сутність та методи оцінки конкурентоспроможності підприємства та особливості функціонування підприємств у сфері транспортно-експедиторських послуг. Надано характеристику та фінансово-економічний аналіз діяльності ПП «СОВАС», проаналізовано ринок транспортно-експедиторських послуг та надано оцінку поточної конкурентної позиції підприємства; обґрунтовано доцільність проекту створення складського комплексу, форми фінансування проекту та надано оцінку ефективності проекту підвищення конкурентоспроможності.

Ключові слова: конкурентоспроможність, оцінка, проектна діяльність, підприємство, аналіз, інтегральні індекси, ризики.

ANNOTATION

Galeminova E. O. "Ways to increase the competitiveness of an enterprise (on the example of PE "SOVAS"), Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty «076 «Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges» under the Master's program «Economics, planning and business management», Odesa National University of Economics Odesa, 2022.

The master's qualification work consists of three sections. The object of the study is the process of substantiating the effectiveness of the enterprise competitiveness improvement project.

The work examines the theoretical and methodological foundations of enterprise competitiveness: the place of competition and competitive struggle in the market economy, the essence and methods of assessing enterprise competitiveness and the peculiarities of the functioning of enterprises in the field of transport and forwarding services are considered. A description and financial and economic analysis of the activities of the "SOVAS" was provided, the market of transport and forwarding services was analyzed and an assessment of the company's current competitive position was provided; the expediency of the project of creating a warehouse complex, the form of financing the project, and the evaluation of the effectiveness of the project of increasing competitiveness are substantiated.

Key words: competitiveness, assessment, project activity, enterprise, analysis, integral indices, risks.